

Kohtulahendite kogumik

Kohtuasi C-329/21

DIGI Communications NV

versus

Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság Hivatala

(Fővárosi Törvényszéki esitatud eelotsusetaotlus)

Euroopa Kohtu (viies koda) 20. aprilli 2023. aasta otsus

Eelotsusetaotlus – Elektrooniline side – Elektroonilise side võrgud ja teenused – Direktiiv 2002/21/EÜ (raamdirektiiv) – Artikli 4 lõige 1 – Direktiiv 2002/20/EÜ (loadirektiiv) – Artikkel 7 – Sageduste kasutamise õiguste andmine – Enampakkumine – Valdusühing, kes ei ole asjaomases liikmesriigis registreeritud elektroonilise side teenuste pakkujana – Hankemenetlusest kõrvaldamine – Õigus esitada otsuse peale kaebus

1. *Õigusaktide ühtlustamine – Telekommunikatsioonisektor – Elektroonilise side võrgud ja teenused – Luba – Direktiiv 2002/20 – Raadiosageduste kasutamiseks antavate õiguste hulga piiramise kord – Selle menetluse tulemusel tehtud lepingu sõlmimise otsus – Eesmärk – Tõhusa ja moonutamata konkurentsi edendamine ja areng – Võrdse kohtlemise põhimõtte ja proportsionaalsuse põhimõtte järgimine – Menetluse etapp, milles kontrollitakse võimalike taotlejate vastavust tehnilisele kirjeldusele – Lubatavus – Tingimus (Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2002/20, artikkel 7)*

(vt punktid 25–32 ja resolutsiooni punkt 1)

2. *Õigusaktide ühtlustamine – Telekommunikatsioonisektor – Elektroonilise side võrgud ja teenused – Õiguslik raamistik – Direktiiv 2002/21 – Kaebeõigus – Reguleeriva asutuse korraldatud enampakkumine, mille tulemusel tehti lepingu sõlmimise otsus – Kaebeõiguse andmine elektroonilise side teenuseid pakkuvale ettevõtjale – Mõiste – Ettevõtja, kes taotluse esitamisega osales niisuguses menetluses – Ettevõtja, kes ise ei paku neid teenuseid selle liikmesriigi turul, mida see menetlus puudutab – Ettevõtja, kelle kohta riigi reguleeriv asutus tegi otsuse keelduda tema taotluse registreerimisest põhjendusel, et see ei vastanud nõutud tingimustele – Otsus, mis on muutunud lõplikuks pärast kohtuotsust, millega jäeti rahuldamata selle otsuse peale esitatud kaebus – Hõlmamine (Euroopa Liidu põhiõiguste harta, artikkel 47; Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2002/21, artikli 4 lõige 1)*

(vt punktid 46–61 ja resolutsiooni punkt 2)

Kokkuvõte

Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság Hivatala (riiklik meedia- ja kommunikatsiooniamet, Ungari; edaspidi „NMHH“) algatas 18. juulil 2019 enampakkumise, mille ese oli 5G võrgu kasutuselevõtu ning muude traadita ja lairibaühendusega sideteenuste toetamisega seotud sageduste kasutamise õiguste andmine. Üksikasjad olid täpsustatud samal päeval avaldatud hankedokumentides.

DIGI Communications, Madalmaades asutatud äriühing, kes ei ole registreeritud Ungaris elektroonilise side teenuste pakujana, esitas oma taotluse sellel enampakkumisel osalemiseks. NMHH leidis, et tema taotlus ei olnud vormiliselt kehtiv, kuna selle asutuse hinnangul oli DIGI Communications kuritarvitanud oma õigust osaleda selles menetluses ja tegutsenud viisil, mille eesmärk oli nimetatud menetlust eirata, püüdes seda ametit eksitada. NMHH väitel kandideeris DIGI Communications nimelt oma tütarettevõtja, Ungaris registreeritud ja seal elektroonilise side teenuseid pakkuva äriühingu asemel. Selle tütarettevõtja võimalik taotlus oleks vaidlusalusest enampakkumisest kõrvaldatud hankedokumentides ette nähtud kõrvaldamispõhjuse alusel.

Pärast otsust DIGI Communications sellest menetlusest kõrvaldada, jätkas NMHH enampakkumist. DIGI Communications vaidlustas selle kõrvaldamisotsuse kohtus. Tema kaebus jäeti esimeses kohtuastmes ja teise kohtuastmena tegutsenud Kúrias (Ungari kõrgeim kohus) rahuldamata. Vahepeal võttis NMHH vastu vaidlusaluse enampakkumise lõpetanud otsuse, milles ta andis selle enampakkumise esemeks olevate sageduste kasutamise õigused kolmele Ungari turul tegutsevale elektroonilise side teenuste pakujale.

DIGI Communications palus eelotsusetaotluse esitanud kohtule, Fővárosi Törvényszékile (Pealinna Budapesti kohus, Ungari), esitatud kaebuses tühistada vaidlusaluse lepingu sõlmimise otsuse, põhjendades oma kaebeõigust sellega, et tal on otsuse mõjuvälja jääva ettevõtja staatus raamdirektiivi¹ artikli 4 lõike 1 tähenduses.

Eelotsusetaotluse esitanud kohus soovis teada, kuidas seda mõistet tõlgendada, tõdedes, et raamdirektiivis ei ole seda määratletud, ja tuginedes eelkõige kohtuotsusele Tele2 Telecommunication² ning kohtuotsusele T-Mobile Austria³. Ta viitas konkreetsemalt kolmele tingimusele, mida Euroopa Kohus mõlemas kohtuotsuses analüüsis, et teha kindlaks, kas ettevõtja jääb otsuse mõjuvälja raamdirektiivi tähenduses. Eelotsusetaotluse esitanud kohtu arvates saab nende tingimuste abil tuvastada esiteks, et asjaomane ettevõtja pakub elektroonilise side võrke või teenuseid ning on riigi reguleeriva asutuse otsuse adressaadiks oleva ettevõtja või ettevõtete konkurent; teiseks, et see otsus võeti vastu menetluses, mille eesmärk on kaitsta konkurentsi, ja kolmandaks, et nimetatud otsus võib kahjustada asjaomase ettevõtja turuseisundit.

¹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 7. märtsi 2002. aasta direktiiv 2002/21/EÜ elektrooniliste sidevõrkude ja -teenuste ühise reguleeriva raamistiku kohta (raamdirektiiv) (EÜT 2002, L 108, lk 33; ELT eriväljaanne 13/29, lk 349), mida on muudetud Euroopa Parlamendi ja nõukogu 25. novembri 2009. aasta direktiiviga 2009/140/EÜ (ELT 2009, L 337, lk 37) (edaspidi „raamdirektiiv“).

² 21. veebruari 2008. aasta kohtuotsus Tele2 Telecommunication (C-426/05, EU:C:2008:103).

³ 22. jaanuari 2015. aasta kohtuotsus T-Mobile Austria (C-282/13, EU:C:2015:24).

Euroopa Kohus täpsustas oma otsuses eelkõige raamdirektiivi artikli 4 lõike 1 isikulise kohaldamisala ulatust seoses niisuguse ettevõtja – kes ise ei paku elektroonilise side teenust asjaomasel turul, kuid kes on taotluse esitamisega juba osalenud sellises enampakkumises, nagu on kõne all käesolevas asjas – võimalusega esitada kaebus riigi reguleeriva asutuse otsuse peale, millega lõpetati see menetlus, samas kui nimetatud ettevõtja oli varasemas etapis juba menetlusest kõrvaldatud ning seda kõrvaldamist oli juba kinnitatud jõustunud kohtuotsusega.

Euroopa Kohtu hinnang

Kõigepealt analüüsis Euroopa Kohus küsimust, kas loadirektiivi⁴ tähenduses on sageduste kasutamise õiguste andmiseks läbiviidava valikumenetluse ja selle menetluse tulemusel tehtud lepingu sõlmimise otsuse eesmärk kaitsta konkurentsi. Sellega seoses leidis Euroopa Kohus esiteks, et kõnealuses asjas kohaldatavast õiguslikust raamistikust⁵ tuleneb, et niisuguse menetluse nagu vaidlusalune enampakkumine ja seega selle menetluse tulemusel tehtud lepingu sõlmimise otsuse eesmärk on edendada ja arendada tõhusat ja moonutamata konkurentsi, võttes arvesse võrdse kohtlemise ja proportsionaalsuse põhimõtet.

Teiseks märkis Euroopa Kohus, et eelotsusetaotluse esitanud kohus soovib teada, kas selle eesmärgi seab kahtluse alla asjaolu, et riigi reguleeriv asutus keeldus eraldi otsusega registreerimast ettevõtja taotlust, kes seetõttu ei ole enam kõnealuse enampakkumismenetluse lõpetamise otsuse adressaat. Mis puudutab raadiosageduste määramise korda, siis võimaldab käesoleval juhul kohaldatav õiguslik raamistik raadiosageduste vähesuse tõttu ja nende tõhusa kasutamise tagamiseks põhimõtteliselt piirata antavate raadiosageduste kasutamissoiguste arvu. Euroopa Kohus leidis, et liikmesriikidel on kaalutlusruum enda korraldatava sageduste eraldamise menetluse laadi ja korra osas ning miski ei võimalda põhimõtteliselt asuda seisukohale, et niisugune menetlus ei saa hõlmata seda etappi, milles kontrollitakse võimalike taotluste vastavust riigi reguleeriva asutuse määratletud tehnilisele kirjeldusele, mis võib vajaduse korral kaasa tuua teatavate taotluse esitanud üksuste kõrvaldamise kõnealusest menetlusest, tingimusel et nimetatud menetlust tervikuna saab pidada loadirektiivis⁶ kehtestatud nõuetele ja tingimustele vastavaks.

Seejärel käsitles Euroopa Kohus raamdirektiivi artikli 4 lõike 1 tõlgendamist. Sellega seoses rõhutas ta, et nimetatud säte väljendab tõhusa kohtuliku kaitse põhimõtet⁷.

Esiteks tuletas Euroopa Kohus meelde, et ei raamdirektiiv ega loadirektiiv ei määratle mõistet „elektroonilise side teenuste pakkuja“. Seega täpsustas Euroopa Kohus selle mõiste ulatust, viidates loadirektiiviga kehtestatud normatiivsele raamistikule ja kõigi asjakohaste sätete⁸ eesmärkidele. Sellest tuleneb, et niisuguses liikmesriigis nagu Ungari, kes kohustab huvitatud ettevõtjaid esitama teatise loadirektiivi tähenduses⁹, peavad need ettevõtjad esitama selle teatise alles enne seda, kui nad elektroonilise side võrkude või teenuste pakkumist tegelikult alustavad.

⁴ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 7. märtsi 2002. aasta direktiivi 2002/20/EÜ elektrooniliste sidevõrkude ja teenustega seotud lubade andmise kohta (loadirektiiv) (EÜT 2002, L 108, lk 21; ELT eriväljaanne 13/29, lk 337), mida on muudetud direktiiviga 2009/140 (edaspidi „loadirektiiv“), artikli 7 tähenduses.

⁵ Loadirektiivi artikli 7 lõike 1 punkt a ja lõige 3 ning raamdirektiivi artikkel 8.

⁶ Täpsemalt loadirektiivi artiklis 7.

⁷ Mis on tagatud Euroopa Liidu põhiõiguste harta artikliga 47.

⁸ Loadirektiivi artikli 3 lõige 2 ja artikli 6 lõige 1.

⁹ Loadirektiivi artikli 3 lõike 2 tähenduses.

Seega ei saa välistada, et ettevõtja, kes kavatseb alustada niisugust tegevust, võib niisuguses menetluses nagu vaidlusalune enampakkumine osaleda enne niisuguse teate esitamist asjaomasele riigi reguleerivale asutusele.

Euroopa Kohus järeltas, et selleks, et ettevõtjat saaks pidada ettevõtjaks, kes pakub elektroonilise side võrke ja/või teenuseid raamdirektiivi artikli 4 lõike 1 tähenduses, ei pea ta tingimata olema esitanud asjaomase liikmesriigi pädevatele asutustele ametliku teatise, kui teatise esitamine on loadirektiivi¹⁰ kohaselt nõutav selle liikmesriigi õiguses, ega ka üldisemalt olema juba selle liikmesriigi turul esindatud, tingimusel et see ettevõtja vastab objektiivsetele tingimustele, mis kehtivad selles liikmesriigis viimati nimetatud sättes viidatud üldloa suhtes, mida peab kontrollima eelotsusetaotluse esitanud kohus. Seega loetakse eespool nimetatud nõuetele vastavaks ettevõtja, kes küll ei ole veel turule sisenenud, kuid on taotluse esitamisega osalenud niisuguses menetluses nagu vaidlusalune enampakkumine, tingimusel et ta vastab neile objektiivsetele tingimustele, ja seda sõltumata sellest, kas tal on tütarettvõtja, kes ise turul tegutseb.

Teiseks, mis puudutab raamdirektiivi artikli 4 lõikes 1 sätestatud tingimust, mille kohaselt peab ettevõtja jääma riigi reguleeriva asutuse otsuse, mida ta soovib vaidlustada, mõjuvälja, siis tuleb see tingimus lugeda täidetuks, kui asjaomase riigi reguleeriva asutuse otsus võib asjaomase ettevõtja õigusi mõjutada esiteks selle sisu tõttu ja teiseks tegevuse tõttu, millega kõnealune ettevõtja tegeleb või kavatseb tegeleda. Järelikult ettevõtja, kes taotluse esitamisega osales niisuguses menetluses nagu vaidlusalune enampakkumine, jääb riigi reguleeriva asutuse poolt selle menetluse lõpus vastu võetud otsuse mõjuvälja raamdirektiivi artikli 4 lõike 1 tähenduses, nagu seda on tõlgendanud Euroopa Kohus kohtuotsuses T-Mobile Austria, kui see otsus oma sisu tõttu mõjutab tegevust, millega see ettevõtja kavatseb tegeleda.

Euroopa Kohus järeltas sellega seoses, et olukorras, kus ettevõtja on esitanud raamdirektiivi artikli 4 lõike 1 alusel kaebuse – mis erineb direktiivi 89/665¹¹ sätete alusel esitatud kaebusest –, et vaidlustada lepingu sõlmimise otsus, millega lõpetati enampakkumine, milles see ettevõtja taotluse esitamise teel osales, kuid millest ta varasema, lõplikuks muutunud otsusega kõrvale jäeti, võib tekkida selle ettevõtja põhjendatud huvi eelkõige sellest, et ta võib võimaluse korral osaleda uues enampakkumises, mis puudutab samade raadiosageduste kasutamise õiguste andmist, ja vajaduse korral saada need õigused, juhul kui hankija otsustab pärast nimetatud otsuse tühistamist niisuguse menetluse algatada.

Kolmandaks ja viimaseks tuletas Euroopa Kohus siiski meelde, kui tähtis on jõustunud kohtulahendi seadusjõu põhimõte nii liidu õiguskorras kui ka liikmesriikide õiguskordades. Seega juhul, kui ettevõtja, kes on riigi reguleeriva asutuse otsusega, mis on kohtuotsuse tulemusel muutunud lõplikuks, jäetud kõrvale niisugusest menetlusest nagu vaidlusalune enampakkumine, esitab raamdirektiivi artikli 4 lõike 1 alusel kaebuse, et vaidlustada seda menetlust lõpetav otsus, ei tohi see kaebus kahjustada selle kohtuotsuse seadusjõudu.

¹⁰ Loadirektiivi artikli 3 lõike 2 kohaselt.

¹¹ Nõukogu 21. detsembri 1989. aasta direktiiv 89/665/EMÜ riiklike tarne- ja ehitustöölepingute sõlmimise läbivaatamise korra kohaldamisega seotud õigus- ja haldusnormide kooskõlastamise kohta (EÜT 1989, L 395, lk 33; ELT eriväljaanne 06/01, lk 246).

Sellega seoses rõhutas Euroopa Kohus, et seadusjõud puudutab kohtulahendiga tegelikult või vältimatult ära otsustatud faktilisi ja õiguslikke asjaolusid. Seega sõltub seadusjõu põhimõtte kohaldamine käesolevas asjas põhimõtteliselt DIGI Communicationsi poolt vaidlusaluse lepingu sõlmimise otsuse vaidlustamiseks esitatud kaebuse ulatusest ning seega sellest, kas tema kaebuse ulatus kattub selle kohtuotsuse ulatusega, millega DIGI Communicationsi kaebus, millega ta vaidlustas enda vaidlusalusest enampakkumisest kõrvaldamise otsuse, jäeti lõplikult rahuldamata.